

Domov>Zakonodaja in sodna praksa>Nacionalno pravo

Nacionalno pravo

Portugalska

Ta stran vsebuje informacije o pravnem sistemu na Portugalskem.

1. Instrumenti ali pravni viri, ki določajo pravna pravila

V skladu s tradicionalnim pristopom so pravni viri na Portugalskem:

ustavno pravo, ki ga sestavljajo portugalska ustava, različni ustavni zakoni in ustavni amandmaji;

„pravila in načela splošnega ali običajnega mednarodnega prava“, „pravila iz ustrezno ratificiranih ali odobrenih mednarodnih sporazumov“, „pravila, ki jih izdajo pristojni organi mednarodnih organizacij, katerih članica je Portugalska [...], če je to določeno v zadevnih ustanovnih pogodbah“ ter „določbe pogodb, ki urejajo delovanje Evropske unije, in pravila, ki jih izdajo njene institucije pri izvajanju svojih pristojnosti“ (člen 8 ustave);

splošna zakonodaja, v katero spadajo zakoni, ki jih je sprejela skupščina republike, uredbe z zakonsko močjo, ki jih izda vlada, in regionalne zakonodajne uredbe, ki jih sprejmeta zakonodajni skupščini avtonomnih regij Azori in Madeira;

akti z zakonsko močjo, kot so akti o odobritvi mednarodnih konvencij, pogodb ali sporazumov, splošno zavezujoče odločbe ustavnega sodišča o neustavnosti ali nezakonitosti ukrepov, kolektivne pogodbe na področju delovnega prava in drugi kolektivni instrumenti, ki urejajo delovna razmerja;

predpisi ali zakonodajni instrumenti s podzakonsko močjo, katerih namen je dopolnitev zakonov in opredelitev podrobnosti, ki omogočajo njihovo uporabo ali izvedbo. Sem spadajo izvedbene uredbe, predpisi, uredbe, regionalne izvedbene uredbe, odločbe, pravilniki, ministrski izvedbeni odloki, odredbe, policijski predpisi, ki jih izdajo civilni guvernerji, ter občinske odredbe in predpisi.

2. Drugi pravni viri

Kar zadeva dopustnost in pomen drugih pravnih virov, ki ne spadajo v politično pristojnost države, da oblikuje zapisano pravo, se mnenja razlikujejo glede na to, ali se viri štejejo za sredstvo za oblikovanje pravnih pravil ali sredstvo za njihovo tolmačenje ali oboje. Včasih je mogoče razlikovati med neposrednimi in posrednimi viri, s čimer se je mogoče izogniti nekaterim težavam, ki izhajajo iz razlik v osnovnem pristopu.

Kot mogoči pravni viri se običajno navajajo:

običajno pravo oziroma ponavljajoča se in običajna uporaba določenega načina ravnanja, ki se na splošno šteje za obvezno. To se lahko za pravni vir šteje samo na nekaterih področjih. Tako oblikovana pravila je na primer mogoče najti na področju mednarodnega javnega prava (npr. načelo imunitete tujih držav pred kazenskim pregonom), mednarodnega zasebnega prava in upravnega prava;

sodna praksa, tj. sklop načel, ki izhajajo iz sodb in odločb sodišč; ponekod se ne šteje za pravi pravni vir, temveč za pomembno samo pri razkrivanju pomena pravnih določb, saj zagotavlja rešitve za težave v zvezi z razlago, ki jih je mogoče uporabiti v drugih primerih glede na težo logičnih in tehničnih argumentov, na katerih temeljijo. Nekateri avtorji v to kategorijo uvrščajo ne samo sodne odločbe v posebnih zadevah, temveč tudi sodne odločbe z zakonsko močjo (splošno zavezujoče odločbe ustavnega sodišča), saj so to po njihovem mnenju akti, ki dejansko oblikujejo splošno veljavno pravo; naravno pravo, v skladu s katerim so sodišča pristojna za oblikovanje pravnih pravil, prilagojenih posebnim značilnostim posameznih zadev, ki jih obravnavajo, pri čemer se opirajo na splošna načela pravičnosti in etično zavest sodnika. „Sodišča lahko odločajo na podlagi naravnega prava le: (a) če to dovoljuje zakonska določba; (b) če obstaja sporazum med strankama in se je mogoče pritožiti pri višjem sodišču ali (c) če sta se stranki predhodno sporazumeli o uporabi naravnega prava“ (člen 4 civilnega zakonika);

uzanca oziroma ponavljajoča se družbena praksa, ki ni obvezna, vendar je pomembna pri pravnih poslih, še posebno pri oblikovanju pravnih razmerij, zlasti na področju trgovine. Uzanca se lahko uporablja pred sodišči samo, kadar to predpisuje zakon in kadar ni „v nasprotju z načeli dobre vere“ (člen 3 civilnega zakonika). Pravnih pravil zato ni mogoče neodvisno oblikovati z uzanco in številni menijo, da uzanca ni pravi pravni vir;

pravne teorije ali mnenj piscev pravnih besedil ne bi smeli šteti za pravi pravni vir, čeprav imajo pomembno vlogo pri znanstvenem in tehničnem razvoju pravnega znanja ter pomembno vplivajo na končni rezultat dela tistih, ki so odgovorni za razlago in uporabo pravnih pravil.

3. Hierarhija pravnih virov

Hierarhija predpisov pomeni ustrezen status različnih pravnih instrumentov oziroma njihov položaj na lestvici.

V zvezi s tem nekateri trdijo, da je mogoče hierarhijo vzpostaviti samo na podlagi metode nastanka. Glede na to stališče hierarhija ne temelji na zadevnem statusu pravnih pravil, temveč je vzpostavljena samo med viri, ki so jih oblikovali.

Prednostni vrstni red je mogoče vzpostaviti ne glede na izhodiščno stališče.

Hierarhični vrstni red različnih virov, navedenih v oddelku 1, je naslednji:

ustava in ustavno pravo;

pravila in načela splošnega ali običajnega mednarodnega prava in mednarodnih sporazumov (tj. vsi instrumenti iz oddelka 1(b));

zakoni in uredbe z zakonsko močjo;

regionalne zakonodajne uredbe;

akti z zakonsko močjo;

podzakonski akti.

4. Postopki za začetek veljavnosti mednarodnih pravnih aktov na Portugalskem

Mednarodni zakonodajni instrumenti se prenesejo v portugalsko pravo v skladu z naslednjimi načeli iz člena 8 portugalske ustave:

„Pravila in načela splošnega ali običajnega mednarodnega prava so sestavni del portugalskega prava.“

„Pravila iz ustrezno ratificiranih ali odobrenih mednarodnih sporazumov začnejo v portugalskem nacionalnem pravu veljati z njihovo uradno objavo in ostanejo veljavna, dokler so mednarodno zavezujoča za Portugalsko.“

„Pravila, ki jih izdajo pristojni organi mednarodnih organizacij, katerih članica je Portugalska, začnejo v portugalskem nacionalnem pravu veljati neposredno, če je to določeno v ustreznih ustanovnih pogodbah.“

„Določbe pogodb, ki urejajo delovanje Evropske unije, in pravila, ki jih izdajo njene institucije pri izvajanju svojih pristojnosti, se v portugalskem nacionalnem pravu uporabljajo v skladu s pravom Unije in ob upoštevanju temeljnih načel demokratične pravne države.“

5. Različni organi, pristojni za sprejemanje pravnih pravil

Organi, ki so pristojni za sprejemanje pravnih pravil, so skupščina republike, vlada, regionalne vlade in zakonodajni skupščini regij Azori in Madeira, lokalni organi ter nekateri upravni organi.

6. Postopek za sprejetje teh pravnih pravil

Način sprejemanja pravil je odvisen od posebnih postopkov posameznih organov, pristojnih za njihovo sprejetje. Različne vrste zakonodajnih aktov se torej sprejemajo z različnimi postopki. Dva najbolj formalna in najpomembnejša postopka za sprejemanje pravnih pravil sta opisana v nadaljevanju.

Najbolj zapleten postopek, ki vključuje skupščino republike, vključuje naslednje korake:

zakonodajna pobuda: „pravico do zakonodajne pobude imajo poslanci, poslanske skupine in vlada ter pod pogoji, določenimi z zakonom, tudi skupine registriranih volivcev. Pravico do zakonodajne pobude v zvezi z avtonomnimi regijama imata zadevni regionalni zakonodajni skupščini“ (člen 167(1) ustave); prvotno sprejetje, objava, registracija, oštevilčenje in ocena: ta faza vključuje presojo dopustnosti predloga zakona, objavo besedila v uradnem listu skupščine republike, upravno obravnavo in nazadnje oceno njegove vsebine;

razprava in odobritev: ta faza vključuje razpravo o splošnih vprašanjih, nadaljnjo razpravo o posebnih vprašanjih, glasovanje o predlogu zakona kot celoti, glasovanje o posebnih delih predloga zakona in končno splošno glasovanje. Za odobritev predloga zakona je lahko potrebna navadna, absolutna ali kvalificirana večina;

predsednik republike preuči predlagano besedilo v predpisanem roku, nato pa ga lahko razglasi za zakon ali uporabi pravico veta. V zadnjem primeru skupščina republike znova razpravlja o ukrepu. Če je glasovanje uspešno ali če so sprejete spremembe, se besedilo znova predloži predsedniku v razglasitev, ki jo je prav tako treba izvesti v predhodno določenem roku. Predsednik republike je pristojen, da „razglasi zakone, uredbe z zakonsko močjo in izvedbene uredbe in odredi njihovo objavo ter podpiše resolucije skupščine republike, s katerimi se odobrijo mednarodni sporazumi in druge vladne uredbe“ (člen 134(b) ustave);

objava: predsednik mora po razglasitvi odrediti objavo novega zakonskega besedila v uradnem listu Portugalske republike.

Postopek, po katerem vlada sprejema zakonodajne akte, vključuje naslednje korake:

zakonodajna pobuda: osnutek akta predloži zadevni kabinet ministra;

poizvedovalni postopek: minister, ki predlaga osnutek, mora v tej fazi pridobiti mnenja in se posvetovati tudi z organi, določenimi z ustavo in zakonom;

predhodna in podrobna ocena: predlogi se preučijo in ocenijo, ko so prvotno potrjeni;

odobritev: čeprav svetu ministrov ni treba odobriti nekaterih vrst zakonodajnih aktov, je ta običajno odgovoren za odobritev osnutka;

pregled: „v štiridesetih dneh od prejema katere koli vladne uredbe za sprejetje [...] mora predsednik republike uredbo razglasiti ali uporabiti pravico veta. V slednjem primeru vlado pisno obvesti o razlogih za takšno ravnanje“ (člen 136(4) ustave);

objava končnega besedila v uradnem listu Portugalske republike.

7. Postopki za začetek veljavnosti nacionalnih pravil

„Zakoni so zavezujoči šele po objavi v uradnem listu.“ „Po objavi začne zakon veljati po preteku obdobja, določenega v samem zakonu, ali če takšno obdobje ni določeno, po preteku obdobja, določenega v posebni zakonodaji“ (člen 5 civilnega zakonika).

Člen 2 zakona št. 74/98 z dne 11. novembra 1998 v sedanji različici določa:

„1. Zakonodajni akti in drugi splošni akti začnejo veljati na dan, določen v njih; v nobenem primeru ne smejo začeti veljati na dan objave.“

„2. Če dan ni določen, začnejo akti iz odstavka 1 veljati na celotnem ozemlju Portugalske in v tujini peti dan po objavi.“

„4. Obdobje iz odstavka 2 začne teči dan po objavi na spletišču, ki ga upravlja *Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA*.“

8. Sredstva za reševanje morebitnih kolizij med različnimi pravnimi pravili

Najpomembnejšo vlogo v zvezi s tem ima ustavno sodišče, ki mora vsa pravila, ki so v koliziji s portugalsko ustavo ali načeli, ki izhajajo iz nje, razglasiti za neustavna.

Sodišča pri obravnavanju posameznih zadev ne smejo uporabiti določb, ki kršijo ustavo ali načela, ki izhajajo iz nje.

Sodišče mora pri razlagi z namenom presoje predloženih dejstev odpraviti vse kolizije med različnimi pravnimi pravili, pri čemer mora vedno upoštevati zgoraj navedeno hierarhijo virov. Pri tem mora sistem obravnavati kot enotno celoto, brez dopuščanja kakršnih koli vrzeli ali neskladij, zlasti logičnih ali pomenskih, pretehtati mora okoliščine sprejetja pravil in posebne pogoje, prevladujoče v času postopka. Ta postopek vedno zahteva minimalno ujemanje besedila, tudi če nepopolno izraženega, s pristopom, uporabljenim v zakonodaji, in domnevanje, da je zakonodajalec izbral „najbolj razumne“ rešitve in je lahko „izrazil svoje namene z ustreznimi izrazi“ (člen 9 civilnega zakonika).

Kar zadeva kolizijo pravil na področju mednarodnega zasebnega prava, si oglejte informativni list o „pravu, ki se uporablja“.

Pravne zbirke podatkov

Digesto je uradna portugalska pravna zbirka podatkov, ki vsebuje uradni list (*Diário da República*).

Digesto – integriran sistem pravnih podatkov

Zbirka Digesto je bila vzpostavljena z resolucijo sveta ministrov št. 48/92 z dne 31. decembra 1992 in vsebuje:

zakonodajne akte, objavljene v 1. in 2. seriji uradnega lista;

brezplačne, celovite, podrobne in posodobljene pravne informacije, natančneje:

obdobje veljavnosti, datum začetka učinkovanja in opombe v zvezi z akti, objavljenimi v 1. seriji uradnega lista od 5. oktobra 1910, in različne dokumente iz preteklih desetletij ter akte v 2. seriji uradnega lista, obdelane s PCMLEX (centralna zbirka podatkov sistema Digesto);

vse ustrezne informacije, kot so določbe o pooblastitvi, uredbe, izvedbena zakonodaja, predložene in izvedene spremembe, veljavno pravo Skupnosti, upravne smernice, ki jih je izdal generalni direktorat za proračun, sodna praksa in kolektivni instrumenti, ki urejajo delovna razmerja;

dostop do treh drugih zbirk podatkov: LEGAÇOR – zakonodajna zbirka podatkov regije Azori, REGTRAB – posebna zbirka podatkov o delovnih predpisih in DGO–DOUT – posebna zbirka podatkov, ki vsebuje okrožnice in mnenja generalnega direktorata za proračun;

dostop prek povezave s pravnimi zbirkami podatkov ministrstva za pravosodje, generalnega državnega tožilstva in portugalskega parlamenta (prek njegove zbirke podatkov, AP – *Atividade Parlamentar*) do sodne prakse glavnih sodišč, mnenj generalnega državnega tožilstva in vsega pripravljalnega gradiva za zakone od začetka zakonodajnega postopka do objave.

Elektronski uradni list (*Diário da República Eletrónico – DRE*)

V skladu z uredbo z zakonsko močjo št. 83/2016 z dne 16. decembra 2016 je uradni list javna storitev z brezplačnim in splošnim dostopom, objavlja pa se izključno na spletu. To javno storitev izvaja *Imprensa Nacional-Casa da Moeda, S. A.* (INCM), ki uradni list objavlja na svojem spletišču. Uporabniki imajo brezplačen in splošen dostop do vsebine zakonodajnih aktov, objavljenih v 1. in 2. seriji uradnega lista v elektronski obliki, ki jo lahko preberejo, natisnejo, shranijo ali iščejo po njej.

Elektronski uradni list mora zagotavljati:

pravno besedilo aktov, ki jih je treba objaviti v uradnem listu na podlagi ustave in zakona, natančneje zakona št. 74/98 z dne 11. novembra 1998, kakor je bil spremenjen in ponovno objavljen z zakonom št. 43/2014 z dne 11. julija 2014;

orodje za ažuriran vpogled v prečiščeno besedilo zadevne zakonodaje (prečiščeno besedilo nima pravne vrednosti);

orodje za prevajanje pravnih terminov;
orodje za iskanje aktov, ki jih je treba objaviti v uradnem listu, po ključnih besedah;
ustrezno obdelane in sistematizirane pravne informacije;
povezavo s sektorskimi zbirkami podatkov, ki zagotavljajo dodatne pravne informacije, natančnejše sodno prakso, pravo Skupnosti, upravne smernice in pravno teorijo;
brezplačno pošiljanje vsebine 1. in 2. serije uradnega lista na elektronske naslove naročnikov.

Uporabne povezave

[Uradni list – Portugalska](#)

Zadnja posodobitev: 28/03/2023

Strani v jeziki držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.